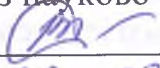
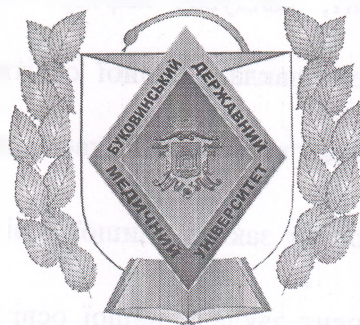

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи

 Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ
29 08 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА ТА МЕДИЧНА СТАТИСТИКА»**

рівень вищої освіти – другий (магістерський)

галузь знань – 22 Охорона здоров'я

спеціальність – 223 Медсестринство

факультет – медико-психологічний

курс навчання – II

кафедра – соціальної медицини та організації охорони
здоров'я

Чернівці, 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна медицина та медична статистика» розроблена відповідно до Стандарту вищої освіти України зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я для другого (магістерського) рівня вищої освіти, освітньо-професійної програми «Медсестринство» зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я для другого (магістерського) рівня освіти.

Розробники робочої програми:

Навчук І.В. – к.мед.н., доцент, завідувач кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я.

Бідучак А.С. – д.мед.н., доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я.

Власик Л.Й. – PhD, доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я.

Чорненька Ж.А. – к.мед.н., доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я.

Ясинська Е.Ц. – к.мед.н., доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я 26 серпня 2025 року, протокол № 2.

Завідувач кафедри

Ігор НАВЧУК

Робочу програму схвалено на засіданні предметної методичної комісії з дисциплін гігієнічного профілю 27 серпня 2025 року, протокол №1.

Голова предметної методичної комісії

Святослав ДЕЙНЕКА

Робочу програму погоджено гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми

Руслан СИДОРЧУК

ВСТУП

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Навчальна дисципліна «Соціальна медицина та медична статистика» передбачає:

- вивчення правових, економічних та організаційних засад галузі охорони здоров'я;
- закладає основи вивчення організації лікувально-діагностичного процесу, а також оцінки його обсягу та якості при вивченні клінічних дисциплін;
- конкретизує методи та засоби формування здорового способу життя.
- закладає основи обґрунтування шляхів реформування системи медичної допомоги у відповідності з економічними законами ринку;
- забезпечує засвоєння основних категорій маркетингу, питань застосування маркетингового мислення і методів в сьогоднішній ситуації.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: вивчення навчальної дисципліни є сучасні принципи доказової медицини, теоретичні та методичні основи біостатистики, закономірності здоров'я населення, система організації охорони здоров'я.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити (перелік навчальних дисциплін на яких базується вивчення даної дисципліни)	Постреквізити (перелік навчальних дисциплін для яких закладається основа в результаті вивчення даної дисципліни)
Соціологія медицини. Інформаційні технології в медицині. Медична психологія. Методологія наукової роботи.	Доказова медицина та стандартизація медсестринської діяльності. Первинна медико-санітарна допомога (ПМСД). Клінічна практика. Менеджмент у медсестринстві.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: формування у студентів системного уявлення про закономірності здоров'я населення, фактори, що впливають на нього, організацію охорони здоров'я та застосування методів медичної статистики для аналізу стану здоров'я населення, діяльності закладів охорони здоров'я та обґрунтування управлінських рішень у медсестринстві.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомлення з основними поняттями соціальної медицини та медичної статистики, їх значенням у практиці медсестринства;
- засвоєння методів збору, обробки та аналізу статистичних даних щодо стану здоров'я різних груп населення;
- розвиток навичок побудови таблиць, графіків, аналізу динамічних рядів, розрахунку абсолютних, відносних і середніх величин;
- формування вмінь оцінювати ефективність роботи закладів охорони здоров'я та якість медичної допомоги;
- застосування результатів статистичних досліджень для планування, моніторингу та управління заходами громадського здоров'я;
- поглиблення розуміння взаємозв'язку між соціальними детермінантами та станом здоров'я населення;
- удосконалення аналітичного, критичного та системного мислення як складових професійної компетентності.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

1.3.1. Згідно з вимогами стандарту вищої освіти та освітньо-професійної програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти таких **компетентностей**:

– **інтегральна:**

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері медсестринства та освітнього процесу.

– **загальні:**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації.

ЗК3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до міжособистісної взаємодії. Діяти на основі етичних міркувань.

– **спеціальні (фахові):**

ФК10. Здатність розпізнавати та інтерпретувати ознаки здоров'я у людини, збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ФК12. Здатність забезпечувати якість медичної допомоги і забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя та громадського здоров'я населення, здійснювати навчання пацієнтів.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів Національної рамки кваліфікацій у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності					
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації	Знати: - пізнавальну діяльність людини, спрямовану на розкриття загальних, істотних зв'язків і відношень речей.	Уміти: - аналізувати і синтезувати утворені поняття, шляхом суджень, міркувань, умовиводів; - пізнавати нові зв'язки й відношення об'єктів, розширяти і поглиблювати свої знання про них.	Заохочення та узгодження до певних дій комунікантів. Набуття комунікативного досвіду в процесі адекватного сприйняття і розуміння змісту повідомлень.	Створювати власне монологічне висловлювання відповідно до отриманої інформації
ЗК3	Здатність використовувати інформаційних та комунікативних технологій.	Знати: - сучасні інформаційні технології; - технології обробки текстової та графічної	Вміти: - використовувати програмні засоби при роботі в комп'ютерних мережах,	Накопичення обсягу можливих комунікативних зв'язків з різних аспектів	Систематизувати інформацію з метою підвищення ефективності праці на основі системного

		інформації; - медичні інформаційні системи.	- створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси; - працювати в закритих та відкритих інформаційних системах; - використовувати отриману інформацію та результати її аналітичної обробки для набуття фахових знань та навичок з певних складових професійної діяльності; - застосовувати новітні інформаційні технології в професійній діяльності; - працювати з операційними системами і сервісними програмами; - працювати з папками (каталогами) і файлами у Windows; - набирати, зберігати, редагувати текстову інформацію у Microsoft Word.	професійної діяльності за допомогою комп'ютерних технологій.	підходу до предметної діяльності; - підвищувати інформаційну грамотність, поглиблювати знання з практичного застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у професійній діяльності.
ЗК4	Здатність проводити дослідження на відповідному рівні	Методологія наукових та прикладних досліджень у сфері охорони здоров'я; етапи наукового дослідження;	Постановка мети, завдань і гіпотез дослідження; підбір методів; збір та аналіз даних; оформлення	Представлення результатів дослідження у вигляді звіту, статті, доповіді; участь у науковому	Самостійна організація дослідницької діяльності з дотриманням етичних норм та академічної доброчесності

		біоетичні принципи	наукової роботи	обговоренні	
ЗК6	Вміти виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Знати: - основи міжособистісного спілкування; - психологію та принципи управління кадрами; - конфліктологію та шляхи вирішення конфліктних ситуацій; - оптимальну організацію освітнього процесу у вищій школі; - моделі керівництва структурним підрозділом.	Вміти: - розв'язувати проблеми, пов'язані з прийняттям управлінських рішень, забезпечувати їх виконання; - володіти культурою міжособистісного спілкування; - проводити розгляд і розв'язання конфліктних управлінських ситуацій та удосконалювати вміння у професійному середовищі; - створювати сприятливий психологічний мікроклімат в колективі; - навчати осіб, які здобувають вищу освіту, виявляти та вирішувати проблеми у виробничих колективах.	Застосування обсягу можливих комунікативних зв'язків з різних аспектів професійної діяльності при вирішенні виробничих проблем.	Керувати собою, власним психічним станом, володіти вербальними та невербальними навичками спілкування в освітньому процесі та при розв'язанні фахових проблем.
ЗК9	Здатність до міжособистісної взаємодії. Діяти на основі етичних міркувань.	Знати: – етичні принципи професійної діяльності медичних працівників; – норми деонтології, міжособистісного спілкування; – особливості міжкультурної та гендерно-чутливої	Уміти: – алагоджувати конструктивні міжособистісні стосунки; – виявляти емпатію та повагу до гідності кожної людини; – діяти відповідно до етичних стандартів у складних	Здатність до делікатного, етичного та врівноваженого спілкування з пацієнтами, родичами, колегами; здатність попереджати та згладжувати конфлікти.	Особиста відповідальність за дотримання етичних норм у взаємодії; самоконтроль, рефлексія щодо впливу власної поведінки на інших; усвідомлення професійної відповідальності

		взаємодії.	ситуаціях.		ті.
Спеціальні (фахові) компетентності					
ФК10	Здатність розпізнавати та інтерпретувати ознаки здоров'я у людини, збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	Основи соціальних детермінант здоров'я; медико-статистичні підходи до оцінки індивідуального та громадського здоров'я.	Використання індикаторів здоров'я; збір, систематизація, аналіз медико-соціальної інформації; оцінка ризиків.	Побудова діалогу з пацієнтами для збору анамнезу та інформування щодо стану здоров'я.	Самостійне прийняття рішень щодо подальших дій на основі аналізу зібраних даних
ФК12	Здатність забезпечувати якість медичної допомоги і санітарно-епідеміологічне благополуччя та громадське здоров'я, здійснювати навчання пацієнтів.	Показники якості медичної допомоги; основи санітарно-епідеміологічного нагляду; стратегії формування здорового способу життя.	Проведення статистичного аналізу ефективності медичних послуг; планування й оцінка профілактичних заходів; навчання пацієнтів з урахуванням соціального контексту.	Комунікація з пацієнтами та населенням щодо заходів профілактики, гігієни вакцинації тощо.	Усвідомлення відповідальності за санітарно-епідеміологічний стан середовища, профілактику захворювань та якість медичної допомоги.

1.3.2. Згідно з вимогами стандарту вищої освіти та освітньо-професійної програми дисципліна забезпечує формування таких **програмних результатів навчання (ПРН)**:

ПРН 1. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності у сфері медсестринства з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН 2. Здійснювати критичне осмислення проблем у сфері медсестринства на межі галузей знань.

ПРН 3. Володіти спеціалізованими вміннями/навичками розв'язання проблем, з урахуванням стандартів професійної діяльності та аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ПРН 4. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері охорони здоров'я до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН 5. Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, оцінювати результати роботи колективу.

ПРН 6. Розробляти та впроваджувати плани професійної діяльності, виявляти професійні проблеми і знаходити шляхи їх конструктивного розв'язання

ПРН 7. Розробляти заходи з профілактики захворювань та сприяти їх реалізації на практиці.

ПРН 8. Ідентифікувати, аналізувати ризики, пов'язані з хворобами цивілізації, їх вплив на здоров'я населення, діагностувати хвороби цивілізації.

ПРН 13. Збирати, аналізувати та оцінювати інформацію, необхідну для розв'язання складних задач у сфері медсестринства, зокрема у науковій та професійній літературі, базах даних.

ПРН 14. Розуміти принципи сімейно-орієнтованої медицини і застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 16. Приймати ефективні рішення з питань професійної діяльності у сфері медсестринства, у тому числі в умовах невизначеності; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- Спеціалізовані концептуальні основи соціальної медицини та медичної статистики, включаючи сучасні наукові здобутки у сфері громадського здоров'я.
- Основні закономірності впливу соціальних, економічних, екологічних та поведінкових чинників на стан здоров'я населення.
- Підходи до аналізу та інтерпретації медико-демографічних і соціально-гігієнічних показників .
- Професійні етичні принципи, що регулюють діяльність у сфері охорони здоров'я, та соціальні аспекти медсестринства.
- Методи статистичного аналізу для оцінки стану здоров'я населення та ефективності роботи закладів охорони здоров'я.
- Принципи управління в охороні здоров'я, зокрема при розробці та впровадженні профілактичних програм.
- Ризики, пов'язані з хворобами цивілізації, шляхи їх профілактики, діагностики та моніторингу.
- Принципи сімейно-орієнтованого підходу в системі охорони здоров'я та їх застосування у медсестринській практиці.
- Підходи до критичного аналізу наукової, аналітичної та статистичної інформації у сфері медсестринства.
- Основи формулювання управлінських рішень на основі статистичних даних в умовах складних і непередбачуваних ситуацій.
- Методи професійного інформування, комунікації з фахівцями та нефаківцями, пацієнтами, сім'ями і колегами .

Уміти:

- Застосовувати спеціалізовані знання соціальної медицини та медичної статистики для проведення досліджень та впровадження інновацій у сфері медсестринства.
- Критично аналізувати соціальні проблеми та тенденції у сфері громадського здоров'я, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними умовами та станом здоров'я населення.
- Використовувати стандартизовані підходи до збору, обробки та інтерпретації статистичних даних.
- Пояснювати отримані статистичні результати зрозуміло і аргументовано фахівцям, нефаківцям, студентам, пацієнтам .
- Приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі статистичних даних щодо покращення організації медичної допомоги.
- Розробляти, реалізовувати та оцінювати профілактичні програми для збереження здоров'я населення.
- Виявляти професійні проблеми у сфері охорони здоров'я та знаходити ефективні шляхи їх вирішення із застосуванням статистичного.
- Аналізувати ризики, пов'язані з поширенням хвороб цивілізації, та оцінювати їхній вплив на стан здоров'я різних груп населення.

- Використовувати професійну літературу, наукові публікації та бази даних для пошуку необхідної інформації з питань соціальної медицини та статистики.
- Застосовувати принципи сімейно-орієнтованої медицини при плануванні та реалізації профілактичних заходів.
- Приймати ефективні рішення в умовах невизначеності, оцінювати варіанти та можливі наслідки, прогнозувати ризики.

Демонструвати:

- Здатність до критичного мислення під час аналізу соціально-гігієнічних проблем та статистичних показників здоров'я населення.
- Володіння навичками опрацювання, інтерпретації та візуалізації статистичних даних у сфері охорони здоров'я.
- Усвідомлення соціальної відповідальності у процесі прийняття управлінських і профілактичних рішень.
- Здатність до ефективної міжособистісної комунікації при представленні результатів досліджень і статистичних звітів різним цільовим аудиторіям.
- Лідерські якості та організаторські здібності при реалізації профілактичних заходів та участі в програмах громадського здоров'я.
- Готовність застосовувати отримані знання у практичній діяльності з метою оцінки впливу соціальних чинників на здоров'я населення.
- Навички самостійного пошуку, перевірки й використання доказової інформації з професійних джерел для вирішення практичних задач.
- Орієнтацію на принципи сімейно-орієнтованого підходу при плануванні заходів охорони здоров'я.
- Здатність приймати ефективні рішення в ситуаціях невизначеності, ґрунтуючись на аналізі статистичних даних та прогнозів.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3,0 кредитів ЄКТС, 90 годин, у т.ч.: лекції 26 годин, практичні (семінарські) заняття – 14 годин, самостійна робота – 50 годин.

2.1. Опис навчальної дисципліни

Обсяг навчальної дисципліни	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти, форма здобуття освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів –3,0	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 223 Медсестринство,	Курс – II
Змістових модулів – 2		Семестр – II
Загальна кількість годин –90	II магістерський рівень вищої освіти	Лекції – 26 год.
Кількість аудиторних годин – 14		Практичні –14 год.
		Семінарські – год. (немає)
Кількість годин самостійної роботи здобувача – 50	Форма здобуття освіти: денна / дистанційна	Самостійна робота 50 год.
		Вид підсумкового контролю: ПМК

2.2. Структурований план навчальної дисципліни

Модулі / змістові модулі	Кількість годин, у тому числі				Рік навчання, семестр	Вид підсумкового контролю
	Всього годин/ кредити	Аудиторних		СРС		
		Лекції	Практичні заняття			
Модуль 1 Змістовних модулів 2	90/3,0	26	14	50	II (II)	ПМК
РАЗОМ	90/3,0	26	14	50	II (II)	ПМК

2.3. Зміст програми

МОДУЛЬ 1. «Соціальна медицина та медична статистика».

Змістовий модуль 1. «Медична статистика»

Конкретні цілі:

- Опанувати спеціалізовані концептуальні знання про сучасні методи медичної статистики для проведення досліджень та впровадження інновацій у медсестринстві .
- Розвивати критичне мислення для аналізу статистичних проблем на межі медичної науки та суміжних дисциплін.
- Володіти навичками розв'язання статистичних і аналітичних задач з урахуванням професійних стандартів та соціально-етичних аспектів.
- Збирати, аналізувати та оцінювати медико-статистичну інформацію з наукових джерел і баз даних для розв'язання складних професійних задач .
- Приймати ефективні рішення у професійній діяльності на основі аналізу статистичних даних, оцінки ризиків і варіантів дій у складних і невизначених умовах .

Тема №1. Медична статистика, як наука. Організація та проведення статистичного дослідження.

Медична статистика, її роль у медицині та організації охорони здоров'я. Предмет і зміст. Статистична сукупність. Поняття про генеральну та вибірку сукупність в медико-біологічних дослідженнях. Репрезентативність вибіркової сукупності.

Застосування статистики у медико-біологічних (клінічних, гігієнічних, експериментальних) дослідженнях. Організація статистичного дослідження. Визначення його мети та завдань. Об'єкти та одиниця спостереження. Ознаки спостереження: якісні та кількісні, факторні та результативні. Види статистичних досліджень, щодо повноти охоплення та часу дослідження. Реєстраційні (облікові) документи. Збирання матеріалу. Статистичне групування. Види та правила побудови статистичних таблиць.

Тема 2. Організація та планування статистичних досліджень.

Теорія та поняття статистичного спостереження, етапи його проведення. Планування статистичного дослідження. Мета та завдання дослідження. Джерела статистичної інформації. Об'єкт дослідження, одиниця спостереження. Види досліджень за обсягом: вибірккові та суцільні. Поняття про генеральну та вибірку сукупність. Вимоги до формування вибіркової сукупності. Види вибірки. Види досліджень за часом: одномоментні, динамічні (проспективні та ретроспективні).

Тема №3 Складання програм статистичних досліджень.

Теорія та поняття статистичного спостереження, етапи його проведення. Планування статистичного дослідження. Мета та завдання дослідження. Джерела статистичної інформації. Об'єкт дослідження, одиниця спостереження. Види досліджень за обсягом: вибіркові та суцільні. Поняття про генеральну та вибірккову сукупність. Вимоги до формування вибіркової сукупності. Види вибірки. Види досліджень за часом: одномоментні, динамічні (проспективні та ретроспективні).

Тема №4. Статистичні величини, абсолютні та відносні. Середні величини, їх значення для оцінки явищ.

Значення абсолютних величин і можливості їх використання в практичній діяльності лікаря.

Відносні величини – як узагальнююча характеристика явища за якісною ознакою.

Відносні величини (інтенсивності, екстенсивності, співвідношення та наочності). Формули розрахунку загального інтенсивного та спеціального інтенсивного показників, коефіцієнта співвідношення, екстенсивного показника та показника наочності.

Графічні зображення статистичних даних, видів діаграми.

Тема №5. Середні величини в статистиці та їх значення для оцінки явищ, які вивчаються.

Середні величини дають узагальнюючу характеристику за кількісною ознакою, за певних умов місця і часу. Обов'язкова умова їх вивчення застосовування для якісно однорідних сукупностей та достатнього числа спостережень. Варіаційні ряди, їхні види, складові елементи варіаційного ряду, його параметри. Методика визначення простої та зваженої середньої арифметичної.

Середньоквадратичне відношення його практичні використання. Використання середніх величин в практичній діяльності лікаря

Тема №6. Ряди динаміки та їх аналіз.

Основні правила побудови та аналізу динамічних рядів при вивченні динаміки медико-біологічних явищ. Рівні ряду. Види рядів динаміки: прості та складні, інтервальні та моментні. Основні показники аналізу динамічних рядів: абсолютний приріст, темп росту/зниження, темп приросту. Основні прийоми обробки динамічного ряду з метою визначення тренду. Методи вирівнювання динамічних рядів: найменших квадратів; змінної середньої, усереднення по лівій і правій стороні; збільшення інтервалів. Прогнозування на основі екстраполяції рядів динаміки.

Тема №7. Метод стандартизації. Параметричні методи оцінки вірогідності.

Проблеми співставлення статистичних показників в неоднорідних сукупностях. Види методів стандартизації: прямий, опосередкований, зворотній. Характеристика етапів методу стандартизації. Формулювання нульової гіпотези. Вибір та розрахунок стандарту. Розрахунок очікуваних чисел. Розрахунок стандартизованих показників. Перевірка нульової гіпотези, оцінка результатів. Практичне значення методу стандартизації.

Вибіркове спостереження як джерело статистичної інформації. Середня похибка середньої та відносної величини, довірчий інтервал. Оцінка вірогідності різниці: t-критерій Ст'юдента, методика розрахунку, його оцінка. Особливості використання на малих вибірках. Таблиця Ст'юдента.

Тема №8. Кореляційно-регресійний аналіз.

Вивчення зв'язку між кількісними змінними. Поняття про функціональний та кореляційний зв'язок. Сила та напрям зв'язку. Види коефіцієнтів кореляції. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона, його оцінка, характеристика. Непараметричні методи оцінки зв'язку – ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена. Парні та множинні коефіцієнти кореляції. Регресійний аналіз, коефіцієнт регресії, рівняння регресії. Використання регресійного аналізу для прогнозування.

Тема №9. Основи оцінки вірогідності результатів дослідження.

Оцінка вірогідності отриманих результатів. Поняття про внутрішню та зовнішню валідність. Рівень значущості статистичних критеріїв. Нульова та альтернативна гіпотези. Перевірка гіпотез. Помилка I-го та II-го роду. Типові помилки на етапах проведення досліджень.

Випадкова та систематична помилка. Середня похибка середньої та відносної величини, довірчий інтервал. Оцінка вірогідності різниці: t-критерій Ст'юдента, методика розрахунку, його оцінка, типові помилки використання. Парні та множинні порівняння. Точний критерій Фішера. Особливості використання непараметричних критеріїв: Манна-Уїтні, Крускала-Уолліса.

Тема № 10. Непараметричні методи оцінки вірогідності.

Обґрунтування випадків використання непараметричних методів оцінки, їх значення. Види порівнюваних сукупностей, їх характеристика. Аналіз та оцінка результатів у пов'язаних сукупностях, критерій знаків, критерій Вілкоксона. Перевірка статистичної гіпотези для незалежних вибірок. Аналіз якісних ознак. Таблиці спряженості. Критерій Хі-квадрат, його оцінка та практичне застосування.

Тема №11. Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності скринінгових тестів.

Скринінг. Оцінка результатів скринінгу. Вимоги до скринінгових тестів. Чутливість та специфічність скринінгового тесту. Зв'язок чутливості і специфічності. Поняття про ROC-аналіз. Прогностичні чинники та чинники ризику, їх значення та можливості використання. Визначення показників ризику в дослідженні «випадок-контроль». Абсолютний, відносний та додатковий популяційний ризик: методика розрахунку та оцінка. Поняття про шанси в епідеміології. Визначення показника відношення шансів в когортному дослідженні: методика розрахунку та оцінка.

Тема №12. Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка.

Фактори ризику. Показники ризику: абсолютний, відносний та додатковий популяційний ризик. Шанси. Показник відношення шансів. Методика розрахунку та оцінка.

Тема №13. Основи доказової медицини.

Основні принципи доказової медицини. Тріада доказової медицини. Теорія і практика доказової медицини. Доказова медицина та якість проведення клінічних досліджень. Поняття про кінцеві результати. Доказова медицина та якість надання медичної допомоги. Стандартизація медичної допомоги: клінічні протоколи, стандарти та рекомендації.

Тема №14. Вимірювання та оцінка зв'язків між різноманітними ознаками.

Види зв'язку між явищами (ознаками). Сутність функціонального та кореляційного зв'язків. Характеристика форми, спрямування та сили кореляційного зв'язку. Лінійний та ранговий коефіцієнти кореляції, методика їх обчислення.

Коефіцієнт регресії, його сутність, обчислення та практичні використання

Змістовий модуль 2. «Соціальна медицина»

Конкретні цілі:

- Засвоїти сучасні теоретичні знання та концепції організації системи охорони здоров'я, її структури, функцій і ролі в суспільстві.
- Здійснювати критичний аналіз проблем управління та організації медичних закладів з урахуванням соціальних і етичних аспектів.
- Володіти практичними навичками планування, організації та контролю в системі охорони здоров'я відповідно до стандартів професійної .
- Збирати, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень у медсестринстві .
- Приймати ефективні управлінські рішення у складних і непередбачуваних ситуаціях, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.

Тема № 15. Здоров'я населення як медико-соціальна проблема. Стратегії охорони здоров'я.

Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я»: загальнофілософський, індивідуальний теоретичний, індивідуальний практичний, популяційний. Здоров'я населення як умовне статистичне поняття. Показники здоров'я населення: демографічні (народжуваність, смертність, середня очікувана тривалість життя); фізичного розвитку; захворюваності; інвалідності. Провідні групи чинників, які впливають на здоров'я населення: рівень і спосіб життя людей, стан навколишнього середовища, біологічні фактори, доступність і якість медичної допомоги.

Залежність здоров'я населення від рівня життя: внутрішнього валового продукту (ВВП), індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Особливості здоров'я різних віково-статевих, професійних груп населення. Поняття про пов'язану зі здоров'ям якість життя, що дозволяє досягти фізичного, психічного, соціального благополуччя та самореалізації.

Тема №16. Промоція здоров'я. Види, форми та методи санітарної просвіти.

Визначення понять «промоція здоров'я», «здоровий спосіб життя», «санітарна просвіта», «профілактика». Профілактика, як механізм збереження здоров'я населення, види профілактики. Профілактичні програми і стратегії профілактики захворювань. Значення формування здорового способу життя для збереження та зміцнення здоров'я населення. Провідні чинники способу життя, які впливають на стан здоров'я населення. Напрямки формування здорового способу життя. Заклади охорони здоров'я, відомства та служби, які беруть участь у формуванні здорового способу життя. Завдання та зміст роботи центрів здоров'я, їх взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я. Методи та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення, їх особливості в різних закладах охорони здоров'я. Розробка профілактичних стратегій щодо зменшення негативного впливу захворюваності та травматизму на стан здоров'я населення. Розробка анкет для вивчення чинників, що впливають на стан здоров'я населення. Складання плану лекцій.

Тема №17. Комплексна оцінка здоров'я населення.

Показники здоров'я населення. Основні джерела інформації при вивченні здоров'я населення. Критерії та групи здоров'я. Комплексна оцінка індивідуального здоров'я. Оцінка якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення. Інтегральні показники комплексної оцінки здоров'я населення: коефіцієнт життєстійкості населення; індекс людського розвитку. Показники системи оцінки здоров'я населення ВООЗ (Summary Measures of Population Health): показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на інвалідність – DALE (disability-adjusted life expectancy); показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на здоров'я – HALE (health-adjusted life expectancy).

Тема №18. Методика вивчення та оцінка показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.

Природний рух населення. Порядок реєстрації народжень в Україні. Методика визначення та оцінка загального та спеціального показників народжуваності. Сутність понять «живонародження», «мертвонародження», «смерть плода». Загальна смертність. Порядок реєстрації випадків смерті в Україні. Методика вивчення смертності, визначення загального та спеціальних показників, їх значення та оцінка. Структура причин смертності. Природний приріст населення. Механічний та природний рух населення. Депопуляція. Аналіз регіональних особливостей та динаміки демографічних показників. Оцінка демографічної ситуації.

Тема №19. Демографічні показники в охороні здоров'я.

Демографія, як наука, її зміст, головні завдання.

Міграція населення, її види, особливості міграції населення України. Показники природного руху населення. Методика обчислення загальних показників народжуваності, смертності та природного руху. Спеціальний показник народжуваності, методи його обчислення.

Методика обчислення показників рівня та структури смертності немовлят.

Перинатальна смертність, методика обчислення, шляхи зниження.

Поняття про середню очікувану тривалість життя. Тенденція показників в Україні

Тема №20. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема. Епідеміологічні методи вивчення захворюваності.

Методи вивчення захворюваності, їх переваги та недоліки. Види захворюваності. Поняття «первинна захворюваність», «поширюваність захворювань», «патологічна ураженість». Міжнародна номенклатура та класифікація хвороб, травм і причин смерті десятого перегляду (МКХ – 10), принципи побудови. Загальна захворюваність, поняття, одиниця спостереження, організація обліку, правила заповнення облікових документів. «Госпітальна захворюваність», поняття, одиниця спостереження, облікові документи. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності (ТВП), джерела та методи спостереження.

Тема 21 Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання.

Хвороби системи кровообігу, онкологічні, нервово-психічні захворювання, цукровий діабет, туберкульоз, ВІЛ-інфекція/СНІД, травматизм, алкоголізм, наркоманії та токсикоманії як медико-соціальні проблеми. Провідні чинники, що впливають на поширеність захворювань. Динаміка основних показників. Травматизм, як медико-соціальна проблема, види травматизму, облік випадків, динаміка показників, вікові та статеві особливості в регіонах світу і в Україні.

Тема №22. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги міському населенню. Диспансерний метод в роботі лікувально-профілактичних закладів.

Завдання та розділи роботи поліклініки, її роль у медичному забезпеченні населення в сучасних умовах.

Структурні підрозділи поліклініки. Переваги та недоліки дільничного принципу обслуговування населення, завдання і зміст роботи сімейного лікаря і дільничної медичної сестри. Завдання диспансеризації та сутність диспансерного методу. Основна облікова документація поліклініки, зміст і порядок заповнення. Основні показники діяльності поліклініки, методика їхнього обчислення.

Тема №23. Зміст і організація роботи сімейного лікаря та закладів сімейної медицини.

Організація роботи сімейного лікаря за умови її здійснення на основі різних моделей. Функції та зміст роботи сімейного лікаря щодо профілактичних, діагностичних, лікувальних заходів, вирішення медико-соціальних проблем родини. Організація співпраці сімейних лікарів із парамедичною службою та соціальними працівниками. Основна облікова документація закладів, які працюють на засадах сімейної медицини. Визначення та оцінка показників діяльності сімейних лікарів.

Тема №24. Організація стаціонарної медичної допомоги населенню.

Система стаціонарної допомоги з урахуванням рівнів її надання. Функції та завдання сучасної лікарні. Види та потужність лікарень. Багатопрофільні та спеціалізовані лікарні. Структурні підрозділи стаціонару, їх функції та завдання.. Порядок направлення хворих до стаціонару. Чинники, що впливають на раціональне використання ліжкового фонду та ефективність роботи стаціонару. Зміст і організація роботи лікаря-ординатора та завідувача відділення. Сучасні тенденції розвитку стаціонарної допомоги. Стаціонарозамінні форми надання медичної допомоги. Реформування стаціонарної допомоги.

Тема №25. Особливості медичного забезпечення сільського населення.

Етапи надання медичної допомоги сільському населенню. Організація амбулаторної, та стаціонарної та екстреної медичної допомоги сільському населенню. Організація невідкладної та екстреної медичної допомоги. Сутність організаційно-методичної та інформаційно-аналітичної роботи районних і обласних лікарень. Сучасний стан надання медичної допомоги на селі. Місце сімейного лікаря на селі. Реформування та перспективи розвитку сільської охорони здоров'я.

Тема №26. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги. Організація медичного обслуговування дітей та підлітків.

Медико-соціальне значення системи охорони матері та дитини. Завдання та структура жіночої консультації. Завдання стаціонару пологового будинку та його структура. Головні показники діяльності жіночої консультації та стаціонару, методика їх обчислення. Розділи роботи дитячої поліклініки, її структурні підрозділи. Зміст роботи кабінету «здорової дитини» та кабінету «щеплень».

Організація та зміст роботи дільничного педіатра та дільничної медсестри. Завдання денного стаціонару та його структурні підрозділи. Основні показники діяльності поліклініки та стаціонару, методика їх обчислення.

Тема № 27. Організація екстреної (швидкої) медичної допомоги. Історія створення служби швидкої допомоги.

Визначення поняття «екстрена медична допомога». Система, принципи, завдання. Реформування служби екстреної медичної допомоги. Етапність та маршрутизація екстреної медичної допомоги. Показники діяльності служби. Значення служби екстреної медичної

допомоги (ЕМД), її заклади. Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Лікарня швидкої медичної допомоги. Структура, штати, завдання та основні функції. Завдання станції (відділення) швидкої медичної допомоги (ШМД) та її функції. Пункти невідкладної медичної допомоги.

Тема №28. Організація медичної експертизи втрати працездатності.

Медична комісія. Функції та завдання. Групи інвалідності.

Інвалідність, як медико-соціальна проблема. Групи інвалідності. Медична та соціально-трудова реабілітація інвалідів. Основна документація .

Тема №29. Експертиза тимчасової непрацездатності. Медична комісія. Функції та завдання.

Завдання лікуючих лікарів при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності. Зміст, призначення та порядок заповнення облікових документів, які використовуються при проведенні експертизи тимчасової непрацездатності. Значення листка непрацездатності як облікового, юридичного та фінансового документу. Визначення тактики різних посадових осіб лікувально-профілактичних закладів стосовно конкретних видів і випадків тимчасової непрацездатності. Оформлення листків непрацездатності при окремих видах і випадках тимчасової непрацездатності. Визначення переліку хвороб, організація постійного моніторингу. Набір показників (DALE, HALE), що характеризують глобальний тягар хвороб: методика розрахунку та оцінка. Значення результатів дослідження тягара хвороб для системи громадського здоров'я. Поліпшення здоров'я найменш соціально захищених верств населення. Заходи щодо зменшення захворюваності та смертності від найбільш поширених захворювань в Україні та Європі.

Тема №30. Організація експертизи стійкої втрати працездатності.

Медичні комісії, їх види (за адміністративно-територіальною ознакою, за профілями). Функції медичних комісій. Зміст, призначення та порядок заповнення основних документів стійкої втрати працездатності, які використовуються при експертизі. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності. Інвалідність як показник здоров'я населення. Порушення функцій організму, що призводять до інвалідності. Групи інвалідності. Причини інвалідності. Класи хвороб, що зумовлюють основні причини інвалідизації населення. Показники інвалідності: загальна інвалідність (контингенти інвалідів), первинна інвалідність (інвалідизація). Структура причин загальної та первинної інвалідності. Травматизм, як причина інвалідності дитячого та дорослого населення. Інвалідність серед дитячого та дорослого населення. Регіональні особливості та динаміка показників інвалідності.

Тема №31. Організація медико-соціального забезпечення населення літнього віку. Паліативна та хоспісна допомога. Медико-соціальне значення постаріння населення. Вплив постаріння населення на демографічне навантаження, захворюваність населення та потребу в медичному забезпеченні. Особливості стану здоров'я людей літнього віку, методика визначення та оцінка показників. Система організації геріатричної допомоги в Україні (амбулаторно-поліклінічні, стаціонарні, стаціонарозамінні заклади). Потреба в геріатричній допомозі, завдання та перспективи її розвитку. Лікар-геріатр: функції та завдання. Геріатрична освіта. Взаємодія закладів геріатричної допомоги зі структурами сімейної медицини Паліативна допомога. Хоспіси.

Тема №32. Заклади санітарно-епідеміологічної служби, зміст їх діяльності.

Зміст і обсяги діяльності закладів санепідслужби в залежності від рівнів управління. Методи роботи лікарів-гігієністів і епідеміологів. Сутність запобіжного та поточного державного санітарно-епідеміологічного нагляду. Права та обов'язки підприємств, установ, організацій і громадян щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Види відповідальності за порушення санітарного законодавства.

Тема №33. Стаціонарозамінні медичні заклади

Види стаціонарозамінних закладів. Функції денного стаціонару та стаціонару вдома. Порядок направлення хворих до денного стаціонару та стаціонару вдома. Основна облікова

документація денного стаціонару та стаціонару вдома, порядок її заповнення. Методика обчислення та аналіз показників діяльності денного стаціонару та стаціонару вдома.

Тема №34. Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони.

Соціальна нерівність як причина незадовільного доступу до медичної допомоги та соціальної підтримки. Аналіз причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони. Шляхи поліпшення стану здоров'я усіх прошарків населення.

Тема № 35. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.

Історія геронтології та геріатрії. Вікова класифікація населення. Медико-соціальне значення постаріння населення. Вплив постаріння населення на демографічне навантаження, захворюваність населення та потребу в медичному забезпеченні. Особливості стану здоров'я людей літнього віку, методика визначення та оцінка показників. Система організації геріатричної допомоги в Україні (амбулаторно-поліклінічні, стаціонарні, стаціонарозамінні заклади). Потреба в геріатричній допомозі, завдання та перспективи її розвитку. Лікар-геріатр: функції та завдання. Геріатрична освіта. Взаємодія закладів геріатричної допомоги зі структурами сімейної медицини.

Тема №36. Методика проведення експертних оцінок якості надання медичної допомоги населенню.

Види контролю за медичною діяльністю. Значення експертних оцінок для характеристики складових лікувально-діагностичного процесу. Організація проведення експертної оцінки діяльності медичних закладів, їх підрозділів і медичних працівників. Методика визначення рівня якості лікування, моделей кінцевих результатів, інтегрального коефіцієнта ефективності. Сутність експертних оцінок задоволення населення медичним забезпеченням. Методика проведення медико-соціологічного дослідження, його значення для розробки ефективної системи контролю.

Тема №37. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.

Інформування суспільства, осіб, які приймають рішення, політиків про існуючі і потенційні загрози для здоров'я, проблеми зі здоров'ям, потреби в профілактичних заходах. Мистецтво і техніка інформування, впливу та мотивування людей, закладів, аудиторій стосовно важливих питань детермінант здоров'я. Завдання та зміст роботи центрів громадського здоров'я, їх структурних підрозділів, взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я. Розробка профілактичних стратегій щодо захисту і зміцнення здоров'я, зменшення негативного впливу детермінант на стан здоров'я населення. Профілактичні програми і стратегії профілактики захворювань.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Аудиторні		Самостійна робота студента	Індиві- дуальна робота
		Лекції	Практичні заняття		
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1. «Соціальна медицина та медична статистика»					
Змістовий модуль 1. «Медична статистика»					
Тема 1. Медична статистика, як наука. Організація та проведення статистичного дослідження. Статистичні величини, абсолютні та відносні. Середні величини, їх значення для оцінки явищ.	2	2			

Тема 2. Організація та планування статистичних досліджень	4		2	2	
Тема 3. Складання програм статистичних досліджень.	2			2	
Тема 4. Статистичні величини. Абсолютні та відносні величини, їх значення та методика обчислення.	4		2	2	
Тема 5. Середні величини в статистиці та їх значення для оцінки явищ, які вивчаються.	2			2	
Тема 6. Ряди динаміки та їх аналіз.	2			2	
Тема 7. Метод стандартизації. Параметричні методи оцінки вірогідності.	2			2	
Тема 8. Кореляційно-регресійний аналіз.	2			2	
Тема 9. Основи оцінки достовірності результатів дослідження.	4		2	2	
Тема 10. Непараметричні методи оцінки вірогідності.	2			2	
Тема 11. Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності скринінгових тестів.	2			2	
Тема 12. Основи доказової медицини.	2	2			
Тема 13. Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка.	2	2			
Тема 14. Вимірювання та оцінка зв'язків між різноманітними ознаками.	2			2	
Разом за змістовим модулем 1	34	6	6	22	
Змістовий модуль 2. «Соціальна медицина»					
Тема 15. Здоров'я населення як медико-соціальна проблема. Стратегії охорони здоров'я.	2	2			
Тема 16. Промоція здоров'я. Види, форми та методи санітарної просвіти.	2	2			
Тема 17. Комплексна оцінка здоров'я населення.	2	2			
Тема 18. Методика вивчення та оцінка показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.	2	2			
Тема 19. Демографічні показники в охороні здоров'я.	2			2	

Тема 20. Методика вивчення загальної захворюваності.	4		2	2	
Тема 21. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання.	2	2			
Тема 22. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги міському населенню. Диспансерний метод в роботі медичних закладів.	2	2			
Тема 23. Зміст і організація роботи сімейного лікаря та закладів сімейної медицини.	2			2	
Тема 24. Організація стаціонарної допомоги міському та сільському населенню. Організація роботи провідних диспансерів.	2	2			
Тема 25. Особливості медичного забезпечення сільського населення	2	2			
Тема 26. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги. Організація медичного обслуговування дітей та підлітків.	4		2	2	
Тема 27. Організація екстреної (швидкої) медичної допомоги.	2			2	
Тема 28. Організація медичної експертизи втрати працездатності.	2	2			
Тема 29. Експертиза тимчасової непрацездатності. Медична комісія. Функції та завдання.	4		2	2	
Тема 30. Експертиза стійкої втрати працездатності. Групи інвалідності.	2			2	
Тема 31. Організація медико-соціального забезпечення населення літнього віку. Паліативна та хоспісна допомога.	2			2	
Тема 32. Заклади санітарно-епідеміологічної служби, зміст їх діяльності.	2			2	
Тема 33. Стаціонарозамінні медичні заклади	2			2	
Тема 34. Методологія аналізу причин соціальної нерівності	2	2			

щодо здоров'я та його охорони					
Тема 35. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.	2			2	
Тема 36. Методика проведення експертних оцінок якості надання медичної допомоги населенню.	2			2	
Тема 37. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.	2			2	
Тема 38. Підсумковий модульний контроль	2		2		
Разом за змістовим модулем 2	54	20	8	26	
Індивідуальна робота (за наявності)	2			2	
УСЬОГО ГОДИН	90	26	14	50	

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

4.1. Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Медична статистика, як наука. Організація та проведення статистичного дослідження. Статистичні величини, абсолютні та відносні. Середні величини, їх значення для оцінки явищ.	2
2	Основи доказової медицини.	2
3	Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка.	2
4	Здоров'я населення як медико-соціальна проблема. Стратегії охорони здоров'я.	2
5	Промоція здоров'я. Види, форми та методи санітарної просвіти.	2
6	Комплексна оцінка здоров'я населення.	2
7	Методика вивчення та оцінка показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.	2
8	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання.	2
9	Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги міському населенню. Диспансерний метод в роботі лікувально-профілактичних закладів.	2
10	Організація стаціонарної допомоги міському та сільському населенню. Організація роботи провідних диспансерів.	2
11	Особливості медичного забезпечення сільського населення	2
12	Організація медичної експертизи втрати працездатності.	2
13	Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони	2
РАЗОМ		26

4.2. Тематичний план семінарських занять (семінарські заняття не передбачені навчальним планом).

4.3. Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Змістовий модуль 1. «Медична статистика»</i>	
1	Організація та планування статистичних досліджень	2
2	Статистичні величини. Абсолютні та відносні величини, їх значення та методика обчислення	2
3	Основи оцінки достовірності результатів дослідження.	2
	<i>Змістовий модуль 2. «Соціальна медицина»</i>	
4	Методика вивчення загальної захворюваності.	2
5	Організація акушерсько-гінекологічної допомоги. Організація медичного обслуговування дітей та підлітків.	2
6	Експертиза тимчасової непрацездатності. Медико-соціальна експертна комісія. Функції та завдання.	2
7	Підсумковий модульний контроль	2
РАЗОМ		14

4.4. Тематичний план самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Змістовий модуль 1. Медична статистика</i>	
1	Організація та планування статистичних досліджень.	2
2	Складання програм статистичних досліджень.	2
3	Статистичні величини. Абсолютні та відносні величини, їх значення та методика обчислення.	2
4	Середні величини в статистиці та їх значення для оцінки явищ, які вивчаються.	2
5	Ряди динаміки та їх аналіз.	2
6	Метод стандартизації. Параметричні методи оцінки вірогідності.	2
7	Кореляційно-регресійний аналіз.	2
8	Основи оцінки достовірності результатів дослідження.	2
9	Непараметричні методи оцінки вірогідності.	2
10	Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності скринінгових тестів.	2
11	Вимірювання та оцінка зв'язків між різноманітними ознаками.	2
	<i>Змістовий модуль 2. «Соціальна медицина»</i>	
12	Демографічні показники в охороні здоров'я.	2
13	Методика вивчення загальної захворюваності.	2
14	Зміст і організація роботи сімейного лікаря та закладів сімейної медицини.	2
15	Організація акушерсько-гінекологічної допомоги. Організація медичного обслуговування дітей та підлітків.	2
16	Організація екстреної (швидкої) медичної допомоги.	2
17	Експертиза тимчасової непрацездатності. Медико-соціальна експертна комісія. Функції та завдання.	2
18	Експертиза стійкої втрати працездатності. Групи інвалідності.	2
19	Організація медико-соціального забезпечення населення літнього віку. Паліативна та хоспісна допомога.	2

20	Заклади санітарно-епідеміологічної служби, зміст їх діяльності.	2
21	Стаціонарозамінні медичні заклади	2
22	Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.	2
23	Методика проведення експертних оцінок якості надання медичної допомоги населенню.	2
24	Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.	2
25	Індивідуальна робота студента	2
РАЗОМ		50

5. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

(передбачається написання реферату з даної дисципліни)

1. Аналіз динаміки захворюваності на туберкульоз населення в Україні: основні тенденції та проблеми.
2. Материнська смертність як важливий показник здоров'я населення: основні причини та тенденції в Україні.
3. Сучасна характеристика інфекційної захворюваності населення України: основні тенденції та проблеми. ВІЛ і СНІД в Україні: сучасна ситуація, шляхи подолання проблем.
4. Аналіз динаміки захворюваності населення на цукровий діабет в Україні: основні тенденції та проблеми.
5. Сучасна характеристика захворюваності населення України на хвороби системи кровообігу: причини та наслідки сучасних тенденцій.
6. Сучасна характеристика захворюваності населення України на злоякісні новоутворення: причини та наслідки сучасних тенденцій.
7. Характеристика способу життя людини та його складових. Вплив способу життя, поведінкових чинників ризику на здоров'я населення України.
8. Характеристика стану довкілля та його складових. Вплив чинників довкілля на здоров'я населення України. Екологічне громадське здоров'я.
9. Особливості та види травматизація дитячого та дорослого населення. Вживання тютюну, алкоголю та наркотиків – соціальна та медична проблема суспільства: ситуація в Україні та шляхи її вирішення.
10. Аналіз динаміки показників травматизму в Україні та країнах світу.
11. Стан здоров'я населення, що постраждало внаслідок аварії на ЧАЕС – сучасні тенденції.
12. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я.
13. Промоція здоров'я. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.
14. Проблема безпліддя в Україні. Центри репродуктивного здоров'я. Проблема екстракорпорального запліднення.
15. Будинки дитини як заклади медико-соціального захисту: проблеми та перспективи розвитку.
16. Спеціалізовані заклади для осіб похилого віку (геріатрична служба): сьогодення та перспективи розвитку.
17. Спеціалізовані диспансери в Україні: діяльність та перспективи розвитку.
18. Перинатальні центри – нова форма охорони здоров'я матері та дитини. Причини та наслідки впровадження.
19. Розвиток паліативної допомоги в Україні. Хоспіси: проблеми та перспективи розвитку.
20. Санаторно-курортна служба в Україні: мережа закладів, їх діяльність та перспективи розвитку.

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

До кожної теми практичного заняття та для теми самостійної роботи передбачено виконання індивідуальної ситуаційної задачі.

Ситуаційна задача 1.

В одній лікарні провели анкетування 100 пацієнтів, щоб оцінити їхнє задоволення медичною допомогою. 40 пацієнтів оцінили рівень як “високий”, 35 — “помірний”, 25 — “низький”.

Завдання:

- Обчисліть абсолютні показники для кожної категорії.
- Визначте відносні величини (у відсотках).
- Проаналізуйте отримані результати, зробіть висновок щодо рівня задоволеності пацієнтів.

Ситуаційна задача 2.

Вам доручено розробити статистичне дослідження для вивчення частоти гіпертонічної хвороби серед осіб віком 40-60 років.

Завдання:

- Складіть детальну програму дослідження, включаючи мету, об’єкт, одиницю спостереження, джерела інформації, методи збору даних.
- Визначте основні етапи організації дослідження.

Ситуаційна задача 3.

За рік у двох районах зареєстровано випадки гіпертонії: район А — 430 випадків, район Б — 390 випадків. Населення обох районів по 10 000 осіб.

Завдання:

- Обчисліть показники захворюваності (інтенсивні показники) у кожному районі.
- Зробіть висновок, де ситуація є більш напруженою.

Ситуаційна задача 4.

У відділенні хірургії з 300 оперованих пацієнтів у 60 виникли післяопераційні ускладнення.

Завдання:

- Обчисліть абсолютну та відносну величину ускладнень.
- Оцініть рівень ризику для пацієнтів.

Ситуаційна задача 5.

Пацієнт упродовж року звертався до лікаря 12 разів, із них 4 візити — планові профілактичні огляди.

Завдання:

- Визначте питому вагу профілактичних візитів у загальній кількості.
- Оцініть медичну активність пацієнта.

Ситуаційна задача 6.

За п’ять років у регіоні змінювався показник дитячої смертності (на 1000 живонароджених): 2019 — 9,2; 2020 — 8,7; 2021 — 8,5; 2022 — 7,9; 2023 — 7,5.

Завдання:

- Побудуйте ряд динаміки за цими даними.
- Обчисліть темпи зміни (приросту або спадання).
- Проаналізуйте тенденції.

Ситуаційна задача 7.

За тиждень у поліклініці відбулося 840 звернень: понеділок — 210, вівторок — 170, середа — 150, четвер — 130, п’ятниця — 180.

Завдання:

- Розрахуйте середню кількість звернень на день.
- Оцініть нерівномірність навантаження на лікарів у різні дні.

Ситуаційна задача 8.

Виміряно індекс маси тіла (ІМТ) у 10 пацієнтів: 22, 25, 27, 30, 31, 33, 35, 36, 38, 40.

Завдання:

- Обчисліть середнє арифметичне, медіану та моду ІМТ.
- Проаналізуйте розподіл маси тіла у групі.

Ситуаційна задача 9.

Скринінговий тест на виявлення цукрового діабету у 100 осіб дав 20 позитивних результатів, з яких 16 підтверджено лабораторно.

Завдання:

- Обчисліть чутливість і специфічність тесту.
- Оцініть якість скринінгу.

Ситуаційна задача 10.

Дослідження виявило кореляцію між кількістю викурених сигарет на день та частотою кашлю: коефіцієнт кореляції $r = 0,72$.

Завдання:

- Оцініть силу і напрям зв'язку між змінними.
- Обґрунтуйте можливі причинно-наслідкові зв'язки.

Ситуаційна задача 11.

У районі зареєстровано зростання загальної захворюваності на грип серед населення за останні 3 роки: 2019 — 350 випадків, 2020 — 420, 2021 — 510 на 10 000 населення.

Завдання:

- Побудуйте ряд динаміки захворюваності.
- Обчисліть темпи зростання та проаналізуйте тенденцію.

Ситуаційна задача 12.

Ви розробляєте програму організації акушерсько-гінекологічної допомоги в районі з населенням 50 000 осіб.

Завдання:

- Опишіть структуру медичної допомоги для вагітних та породіль.
- Визначте основні показники ефективності роботи служби.

Ситуаційна задача 13.

В амбулаторії сімейної медицини за рік прийнято 5000 пацієнтів, з яких 1200 — діти та підлітки.

Завдання:

- Визначте частку дітей і підлітків у загальній кількості відвідувачів.
- Запропонуйте підходи до організації медичного обслуговування цієї групи.

Ситуаційна задача 14.

Медико-соціальна експертна комісія (МСЕК) отримала 200 звернень за рік, з них 150 — про тимчасову непрацездатність.

Завдання:

- Проаналізуйте функції та завдання МСЕК щодо оформлення інвалідності.
- Розробіть алгоритм роботи експертної комісії.

Ситуаційна задача 15.

У регіоні зареєстровано 1000 випадків тимчасової непрацездатності серед 15 000 працюючих осіб.

Завдання:

- Обчисліть рівень захворюваності та інтенсивність тимчасової непрацездатності.
- Запропонуйте заходи щодо зниження цього показника.

Ситуаційна задача 16.

За останній рік у сільській амбулаторії було 100 випадків хронічних захворювань серед осіб літнього віку.

Завдання:

- Розробіть план організації диспансерного спостереження за цими пацієнтами.
- Визначте ключові показники для моніторингу здоров'я.

Ситуаційна задача 17.

Паліативна та хоспісна допомога у вашому місті охоплює 150 пацієнтів.

Завдання:

- Опишіть структуру та основні функції цих служб.
- Запропонуйте методи оцінки якості надання допомоги.

Ситуаційна задача 18.

Заклади санітарно-епідеміологічної служби проводять контроль якості води у районі з населенням 70 000.

Завдання:

- Опишіть зміст та етапи роботи санепідслужби.
- Визначте основні критерії оцінки якості води.

Ситуаційна задача 19.

Стаціонарозамінні медичні заклади в регіоні обслуговують 20% пацієнтів, які потребують госпіталізації.

Завдання:

- Розробіть схему організації роботи цих закладів.
- Оцініть переваги та недоліки такого підходу.

Ситуаційна задача 20.

Аналіз демографічної ситуації у вашому регіоні показав: народжуваність — 14 на 1000 населення, смертність — 12 на 1000.

Завдання:

- Обчисліть природний приріст населення.
- Оцініть медичне значення цих показників.

Ситуаційна задача 21.

Медичний заклад проводить оцінку якості надання первинної медичної допомоги на основі опитування пацієнтів.

Завдання:

- Розробіть інструментарій для збору інформації (анкета, опитування).
- Опишіть методи аналізу та використання отриманих даних.

Ситуаційна задача 22.

В області спостерігається підвищення смертності від серцево-судинних захворювань.

Завдання:

- Проаналізуйте соціальні фактори ризику.
- Запропонуйте профілактичні заходи на рівні громади.

Ситуаційна задача 23.

У звіті санітарно-епідеміологічної служби зазначено зростання захворюваності на туберкульоз.

Завдання:

- Визначте методи епідеміологічного контролю за туберкульозом.
- Опишіть роль медичних закладів і громадськості у боротьбі з хворобою.

Ситуаційна задача 24.

У міській лікарні організовано скринінгове обстеження на онкологічні захворювання серед жінок віком 40-60 років.

Завдання:

- Оцініть показники чутливості та специфічності тестів.
- Розробіть рекомендації для поліпшення скринінгової програми.

Ситуаційна задача 25.

Проводиться оцінка соціальної нерівності у доступі до медичних послуг у різних районах міста.

Завдання:

- Опишіть методи збору та аналізу даних.
- Запропонуйте заходи для зменшення нерівності.

Ситуаційна задача 26.

У сільській місцевості недостатньо медичних кадрів для надання допомоги дітям і підліткам.

Завдання:

- Розробіть план оптимізації організації медичного обслуговування цієї групи населення.

- Запропонуйте механізми мотивації медичних працівників.

Ситуаційна задача 27.

За рік у лікарні зафіксовано 500 випадків тимчасової непрацездатності через професійні захворювання.

Завдання:

- Обчисліть інтенсивність професійної захворюваності.
- Розробіть заходи профілактики і контролю.

Ситуаційна задача 28.

Заклад паліативної допомоги хоче оцінити ефективність своїх програм через відгуки пацієнтів і родичів.

Завдання:

- Розробіть анкети для оцінки якості догляду.
- Запропонуйте методи обробки та інтерпретації результатів.

Ситуаційна задача 29.

Проводиться інформаційно-просвітницька кампанія з профілактики інфекційних захворювань.

Завдання:

- Опишіть форми і методи адвокації.
- Запропонуйте способи оцінки ефективності кампанії.

Ситуаційна задача 30.

У медичному центрі проводять моніторинг якості надання допомоги особам літнього віку.

Завдання:

- Визначте основні показники якості.
- Розробіть методiku збору та аналізу інформації.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Словесні методи: лекція, бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою.
2. Наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.
3. Практичні методи: ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота.
4. Інтерактивні методи: дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

8.1. Форма, порядок, методика та критерії оцінювання поточної навчальної діяльності.

Початковий рівень визначається на першому практичному занятті за допомогою письмової контрольної роботи, яка складається з 10 тестових завдань.

Поточний контроль засвоєння тем здійснюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, шляхом:

індивідуального усного опитування за теоретичними питаннями на основі рекомендованої літератури, які включені до методичних розробок з відповідних тем;

- розв'язування ситуаційних задач за темою заняття на основі рекомендацій у методичних розробках, підбірки задач, відповідних методичних матеріалів кафедри, задачників, практикумів;
- у формі тестових завдань з однією чи декількома правильними відповідями;
- у формі письмових контрольних робіт.

- інтерактивних методів навчання (дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра.

8.2. Форма, порядок, методика та критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи.

Навчальною робочою програмою передбачено написання студентами індивідуальної самостійної роботи й її подальшим захистом.

Індивідуальна самостійна робота (ІСР) виконується у формі реферату за темами, що поглиблюють або деталізують зміст модуля. Вона є додатковим компонентом оцінювання, і дозволяє отримати до 12 балів, що відповідає оцінці «5»; оцінка «4» -10 балів, «3» – 8 балів. Бали додаються до поточної навчальної діяльності.

8.3. Умови допуску до складання підсумкового контролю.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

8.4. Форма, порядок, методика та критерії оцінювання під час проведення підсумкового контролю.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, які виконали всі умови навчальної програми. Кількість балів, яку студент набирає з дисципліни, визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність, балів підсумкового контролю з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу.

Заохочувальні бали за рішенням Вченої Ради можуть додаватися до кількості балів з дисципліни студентам, які мають наукові публікації або зайняли призові місця за участь у олімпіаді з дисципліни серед ЗВО України тощо.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового модульного контролю).

Підсумковий контроль: здійснюється по завершенню модуля і включає в себе контроль теоретичних знань, практичних навичок і вмінь. Проводиться в три етапи:

- комп'ютерне тестування;
- письмова відповідь на контрольні запитання;
- усне опитування.

Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Форма проведення підсумкового контролю має бути стандартизованою та включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Конкретні форми контролю з дисципліни визначаються в робочій навчальній програмі. Максимальна кількість балів підсумкового контролю дорівнює 80 балів. Модульний підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

9.1. Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю.

МОДУЛЬ 1. «Соціальна медицина та медична статистика»

1. Предмет і зміст медичної статистики.
2. Етапи статистичного дослідження.
3. Зміст першого етапу дослідження.
4. Методи (види) дослідження.
5. Способи формування вибіркової сукупності.

6. Програма розробки та зведення матеріалу. Види групування облікових ознак.
 7. Види статистичних таблиць, їх побудова та формування.
 8. Зміст другого етапу статистичного дослідження. Типові помилки під час збирання матеріалу.
 9. Зміст типового стану статистичного дослідження.
 10. Види обробки статистичних документів.
 11. Значення абсолютних величин і можливості їх використання в практичній діяльності лікаря.
 12. Основні види відносних величин, сутність, методика визначення та аналізу, приклади.
 13. Види графічних зображень статистичних даних.
 14. Правила побудови різних видів графічних зображень.
 15. Варіаційні ряди, їх види, складові чинники варіаційного ряду.
 16. Методика складання згрупованого варіаційного ряду.
 17. Середні величини, їх види, використання в практичній діяльності лікаря.
 18. Методика визначення простої та зваженої середньої арифметичної величини.
 19. Середнє квадратичне відхилення, його практичне використання, методика обчислення.
 20. Коефіцієнт варіації, методика обчислення та практичне використання.
 21. Мета проведення оцінки вірогідності результатів дослідження.
 22. Визначення понять «репрезентативності», «довірчого інтервалу» та «довірчих меж».
 23. Методика визначення середньої похибки похідних величин (відносної та середньої).
- Методика їх обчислення.
24. Методика визначення довірчих меж похідних величин.
 25. Методика обчислення коефіцієнта вірогідності різниці двох вибірових сукупностей.
 26. Критерій Ст'юдента, коефіцієнт вірогідності.
 27. Визначення динамічного ряду.
 28. Якими величинами можуть бути представлені рівні рядів динаміки.
 29. Види динамічних рядів.
 30. Види зв'язку між явищами (ознаками).
 31. Сутність функціонального та кореляційного зв'язків.
 32. Характеристика форми, спрямування та сили кореляційного зв'язку.
 33. Лінійний коефіцієнт кореляції (метод квадратів Пірсона), методика його обчислення.
 34. Ранговий коефіцієнт кореляції (метод рангів Спірмена), методика його обчислення.
 35. Коефіцієнт регресії, його сутність, обчислення та практичне використання.
 36. Демографія, як наука, її зміст, головні завдання.
 37. Міграція населення, її види, значення. Особливості міграції населення України.
 38. Показники природного руху населення.
 39. Документи, які використовують для вивчення природного руху населення.
 40. Методика обчислення загальних коефіцієнтів народжуваності, смертності та природного приросту.
 41. Спеціальний показник народжуваності, методика його обчислення.
 42. Загальна смертність. Динаміка та головні причини смертності населення в Україні.
 43. Повікові коефіцієнти смертності, методики обчислення.
 44. Методика обчислення показників рівня та структури смертності населення.
 45. Перинатальна смертність, методика обчислення.
 46. Поняття про середню очікувану тривалість життя.
 47. Захворюваність населення, значення статистики захворюваності в практичній діяльності лікаря.
 48. Методи вивчення захворюваності, їхні переваги та недоліки.
 49. Види захворюваності.
 50. Поняття «первинна захворюваність», «поширеність захворювань», «патологічна ураженість».

51. Аналіз динаміки показників травматизму в Україні та країнах світу. Особливості та види травматизація дитячого та дорослого населення.

52. Стан здоров'я населення, що постраждало внаслідок аварії на ЧАЕС – сучасні тенденції.

53. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я.

54. Характеристика способу життя людини та його складових. Вплив способу життя, поведінкових чинників ризику на здоров'я населення України.

55. Характеристика стану довкілля та його складових. Вплив чинників довкілля на здоров'я населення України. Екологічне громадське здоров'я.

56. Промоція здоров'я. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.

57. Класифікація факторів ризику, які впливають на здоров'я. Промоція здоров'я.

58. Види, форми та методи санітарної просвіти. Значення формування здорового способу життя для збереження та зміцнення здоров'я населення. Профілактичний напрямок діяльності системи охорони здоров'я.

59. Загальна захворюваність: поняття, одиниця спостереження, правила заповнення облікових документів.

60. Інформаційна захворюваність, облікові документи та їх маршрут, головні показники.

61. Захворюваність найважливіші неепідемічні хвороби, перелік нозологічних форм, облікові документи.

62. «Госпітальна» захворюваність: поняття, одиниця спостереження, облікові документи.

63. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності, джерела та методи вивчення.

64. Завдання та розділи роботи поліклініки, структурні підрозділи поліклініки, функції головних підрозділів (реєстратури, лікувально-профілактичних, діагностичних, лікувально-допоміжних).

65. Переваги та недоліки дільничного принципу обслуговування, завдання та зміст роботи дільничного (сімейного) лікаря і дільничної медсестри.

66. Визначення поняття «первинна медична допомога» (ПМД). Основні принципи ПМД на засадах сімейної медицини. Центри первинної медичної допомоги.

67. Характеристика існуючих організаційних моделей роботи сімейних лікарів. Можливі організаційні моделі сімейної медицини в Україні.

68. Завдання та зміст роботи сімейного лікаря, співпраця з різними закладами охорони здоров'я, із соціальними службами. Роль центрів первинної медичної допомоги у медичному забезпеченні населення.

69. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.

70. Зміст вторинної (спеціалізованої) та третинної (високотехнологічної, висококваліфікованої) стаціонарної медичної допомоги. Заклади, що надають стаціонарну допомогу.

71. Завдання диспансеризації та сутність диспансерного методу.

72. Види профілактичних оглядів, їхня періодичність.

73. Основна облікова документація поліклініки, зміст і порядок її заповнення.

74. Основні показники діяльності поліклініки, методика її обстеження.

75. Завдання стаціонару та його роль у медичному забезпеченні населення.

76. Структурні підрозділи стаціонару, функції головних підрозділів (приймального та стиріалізованих лікувальних відділень).

77. Значення стаціонрозамінної допомоги, її організаційні форми. Функції та структура денного стаціонару.

78. Облік роботи стаціонарів, методика визначення та аналіз показників їх діяльності.

79. Особливості медичного забезпечення сільського населення; чинники, що на нього впливають.

80. Госпітальний округ: принцип створення та характеристика закладів.

81. Основна облікова документація стаціонару, зміст і порядок заповнення, головні

показники діяльності стаціонару, методика їхнього обчислення.

82. Етапи надання медичної допомоги сільському населенню.

83. Фельдшерсько-акушерський пункт (лікувальні і профілактичні заходи).

84. Сільська лікарська амбулаторія та сільська дільнична лікарня, їх завдання в організації лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню.

85. Центральна районна лікарня (ЦРЛ), роль районних спеціалістів в організації лікувально-профілактичної допомоги.

86. Значення обласної лікарні наданні медичної допомоги населенню області, її головні завдання.

87. Структура обласної лікарні, особливості діяльності її головних підрозділів.

88. Спеціалізовані заклади для осіб похилого віку (геріатрична служба): сьогодення та перспективи розвитку.

89. Заклади, що надають медичну допомогу дітям, їх структура та функції. Основні розділи роботи педіатра, сімейного лікаря. Організація спеціалізованої медичної допомоги дітям.

90. Організація медичної експертизи втрати працездатності. Види тимчасової непрацездатності, особливості проведення експертизи при окремих видах непрацездатності. Завдання лікуючих лікарів та ЛКК при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності.

91. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Види інвалідності. Медичні комісії..

92. Чинники, що впливають на ефективність діяльності закладів охорони здоров'я: Основні підходи до розробки заходів з покращення надання медичної допомоги.

93. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.

94. Паліативна та хоспісна допомога, принципи організації.

95. Розвиток паліативної допомоги в Україні. Хоспіси: проблеми та перспективи розвитку.

96. Організація проведення експертної оцінки діяльності медичних закладів, їх підрозділів і медичних працівників. Екстрена медична допомога: система, принципи, завдання, показники діяльності закладів. Організація екстреної медичної допомоги в сільській місцевості.

97. Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Лікарня та станції швидкої медичної допомоги, основні завдання та функції.

98. Медичні заклади з надання акушерсько-гінекологічної допомоги, особливості їх формування в умовах міської та сільської місцевостей; організація та зміст їх діяльності.

99. Експертна оцінка організаційних елементів медичного забезпечення вагітних і жінок з гінекологічними захворюваннями.

100. Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я.

9.2. Перелік практичних завдань та робіт до підсумкового модульного контролю.

Ситуаційна задача 1.

В поліклініці протягом року зареєстровано 4800 випадків ГРВІ серед населення району із 24 000 осіб. Проведіть розрахунок абсолютної та відносної величини захворюваності (на 1000 осіб). Проаналізуйте отримані показники і запропонуйте можливі заходи для зниження захворюваності.

Ситуаційна задача 2.

Під час статистичного дослідження була сформована вибірка із 300 осіб із загального населення у 10 000 жителів району. Визначте репрезентативність вибірки, якщо серед вибірки 60 осіб захворіли на грип. Розрахуйте відносний показник захворюваності у вибірці і порівняйте з очікуваним рівнем захворюваності 5%.

Ситуаційна задача 3.

У групі з 50 пацієнтів, які отримували лікування від гіпертонії, середній рівень систолічного тиску до лікування був 160 мм рт.ст. з середньоквадратичним відхиленням 15, а

після лікування — 140 мм рт.ст. з середньоквадратичним відхиленням 12. Використовуючи критерій Ст'юдента, визначте, чи є статистично значущим зниження тиску після лікування (рівень значущості $\alpha = 0,05$).

Ситуаційна задача 4.

Ви провели опитування серед 500 мешканців міста щодо впливу способу життя на ризик розвитку серцево-судинних захворювань. З них 120 вказали на регулярне фізичне навантаження, а 380 – на малорухомий спосіб життя. Обчисліть коефіцієнт варіації для віку респондентів, середній вік яких 45 років, а стандартне відхилення — 10 років. Оцініть, чи є вік респондентів гомогенним за віком.

Ситуаційна задача 5.

В регіоні за останній рік рівень смертності становив 12 на 1000 населення. Загальна кількість населення — 150 000 осіб. Обчисліть очікувану кількість смертей за рік. Якщо фактична кількість смертей — 1800, проаналізуйте відмінність і запропонуйте можливі причини.

Ситуаційна задача 6.

Під час аналізу показників народжуваності у місті, в 2024 році народилося 1200 дітей, при загальному населенні 100 000 осіб. Розрахуйте загальний коефіцієнт народжуваності (на 1000 осіб) та порівняйте його з минулорічним показником 13,5.

Ситуаційна задача 7.

У лікарні за 6 місяців було зареєстровано 75 випадків ускладнень після операцій. Загальна кількість операцій за цей період — 1500. Розрахуйте абсолютний показник ускладнень і відносний показник (процент). Оцініть якість роботи хірургічного відділення.

Ситуаційна задача 8.

В дослідженні вивчали кореляцію між індексом маси тіла (ІМТ) та рівнем глюкози у крові у 40 пацієнтів. Обчисліть коефіцієнт кореляції Пірсона, якщо сума добутоків відхилень від середніх становить 1200, а сумарні квадрати відхилень по кожній змінній — 1600 і 1800 відповідно.

Ситуаційна задача 9.

Під час планування скринінгу на рак шийки матки визначено, що тест має чутливість 90% та специфічність 85%. Якщо в популяції 10 000 жінок рівень захворюваності становить 1%, скільки хворих буде виявлено, скільки – пропущено? Проаналізуйте ефективність тесту.

Ситуаційна задача 10.

За даними демографічного дослідження, середня тривалість життя в регіоні становить 72 роки із довірчим інтервалом ± 2 роки. Обчисліть довірчий інтервал та поясніть, що означає цей показник для медичної статистики.

Ситуаційна задача 11.

У місті проживає 50 000 осіб. За рік зареєстровано 600 випадків інфаркту міокарда. Розрахуйте інтенсивність захворюваності на 1000 населення. Проаналізуйте динаміку, якщо у минулому році показник був 11 на 1000.

Ситуаційна задача 12.

Вибіркова сукупність з 400 осіб має середній рівень артеріального тиску 130 мм рт. ст. і стандартне відхилення 15. Визначте довірчий інтервал для середнього при рівні значущості 0,05.

Ситуаційна задача 13.

За даними дослідження, середня тривалість госпіталізації у хворих з пневмонією становить 12 днів, а коефіцієнт варіації — 25%. Визначте середнє квадратичне відхилення тривалості госпіталізації.

Ситуаційна задача 14.

В поліклініці протягом місяця зареєстровано 300 випадків ГРВІ, що складає 3% від загальної кількості відвідувачів. Обчисліть загальну кількість відвідувачів та оцініть рівень захворюваності.

Ситуаційна задача 15.

Під час медичного дослідження визначено, що рівень народжуваності у регіоні становить 10,5 на 1000 населення. Якщо в регіоні 200 000 осіб, скільки дітей народиться за рік?

Ситуаційна задача 16.

У госпіталі 20% пацієнтів мають ускладнення після операції. Якщо за рік було прооперовано 1500 пацієнтів, визначте кількість пацієнтів з ускладненнями. Чи відповідає цей показник нормі, якщо в аналогічних закладах ускладнення трапляються у 10% випадків?

Ситуаційна задача 17.

Рівень смертності у сільському районі за минулий рік склав 14 на 1000 осіб. Населення району – 30 000 осіб. Якою є загальна кількість смертей? Якщо у звітах вказано 350 смертей, що можна сказати про достовірність даних?

Ситуаційна задача 18.

В опитуванні серед 600 осіб виявлено, що 180 курців, 420 – некурців. Визначте відносний ризик розвитку хвороби легень серед курців, якщо 54 хворих із числа курців і 42 – з числа некурців.

Ситуаційна задача 19.

Під час вивчення впливу забруднення повітря на здоров'я в 10 000 мешканців міста було зафіксовано 300 випадків хронічних респіраторних захворювань. Розрахуйте показник поширеності на 1000 населення.

Ситуаційна задача 20.

В регіоні зареєстровано 200 випадків інфекційного захворювання серед 50 000 населення за рік. Рівень захворюваності зріс на 15% порівняно з попереднім роком. Обчисліть рівень захворюваності минулого року.

Ситуаційна задача 21.

Під час дослідження виявлено, що коефіцієнт кореляції між вживанням алкоголю і ризиком серцево-судинних захворювань становить 0,65. Оцініть силу і напрямок зв'язку.

Ситуаційна задача 22.

В групі 100 вагітних жінок за результатами скринінгу 15 отримали позитивний результат тесту. Чутливість тесту – 92%, специфічність – 85%. Обчисліть, скільки жінок, ймовірно, насправді мають патологію.

Ситуаційна задача 23.

У дослідженні загальної смертності в місті рівень перинатальної смертності становить 8 на 1000 новонароджених. Якщо у році народилося 2500 дітей, скільки померло в перинатальному періоді?

Ситуаційна задача 24.

Провівши аналіз госпітальної захворюваності, встановлено, що серед 10 000 пацієнтів госпіталізовано 850 осіб із серцево-судинними захворюваннями. Обчисліть частку госпіталізацій за цим профілем у відсотках.

Ситуаційна задача 25.

У сімейній амбулаторії обліковано 1200 пацієнтів, з них 180 мають хронічний бронхіт. Розрахуйте показник поширеності хронічного бронхіту на 1000 пацієнтів.

Ситуаційна задача 26.

За 5 років у регіоні показник загальної смертності знизився з 14 до 12 на 1000 населення. Обчисліть середній річний темп зниження смертності.

Ситуаційна задача 27.

Під час аналізу динаміки народжуваності за 3 роки показники були 10,2; 9,8; 9,4 на 1000 населення. Обчисліть середній темп зміни за цей період.

Ситуаційна задача 28.

В поліклініці, де обслуговується 15 000 осіб, за рік зареєстровано 2000 випадків цукрового діабету. Який показник поширеності цього захворювання на 1000 населення?

Ситуаційна задача 29.

У сільському районі за рік народилося 350 дітей, померло 500 осіб. Населення району 20 000. Обчисліть природний приріст населення.

Ситуаційна задача 30.

У 2024 році в районі зареєстровано 1500 випадків травматизму, що на 10% більше, ніж у 2023 році. Яка була кількість травм у 2023 році?

10. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ БАЛІВ

При оцінюванні засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за чотирибальною (традиційною) шкалою, з використанням прийнятих у БДМУ та затверджених методичною комісією критеріїв оцінювання. При цьому враховуються всі види робіт, передбачених методичною розробкою для вивчення теми. Виставлені оцінки за традиційною шкалою конвертуються у бали в залежності від кількості тем у модулі. Вага кожної теми в модуля має бути однаковою, але може бути різною у різних модулях.

Інформація щодо розподілу балів, які присвоюються здобувачам вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни з примітками:

- про максимальну і мінімальну кількість балів за вивчення модуля;

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну роботу та балів за підсумковий модульний контроль:

Максимальна кількість балів за вивчення модуля	Кількість балів
	Модуль 1
Максимальна кількість балів, що відповідає оцінці «5» помножена на кількість	18 x 6 = 108
Максимальна кількість балів за ІРС	12
Максимальна кількість балів за ПМК	80
Максимальна кількість балів за вивчення модуля	200

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну роботу та балів за підсумковий модульний контроль:

Мінімальна кількість балів за вивчення модуля	Кількість балів
	Модуль 1
Мінімальна кількість балів, що відповідає оцінці «3» помножена на кількість занять	12x 6 = 72
Мінімальна кількість балів за ІРС	8
Мінімальна кількість балів за ПМК	50
Мінімальна кількість балів за вивчення модуля	130

- про конвертацію балів у традиційні оцінки «5», «4», «3», «2» при засвоєнні теми модуля:

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
	Модуль 1
«5»	18
«4»	15
«3»	12
«2»	0

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується в 4-ри бальну (традиційну) шкалу таким чином:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
від 180 до 200	«5»
від 150 до 179	«4»
від 120 до 149	«3»
менше 120	«2»

- про мінімальну кількість балів для допуску до підсумкового модульного контролю (ПМК);

Номер модуля, кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			«5»	«4»	«3»	«2»		
Модуль 1 90/3	1-2	6	18	15	12	0	12/10/8	72

- про мінімальну кількість балів за складання модульного контролю.

Мінімальна кількість балів за складання модульного контролю	Кількість балів
	Модуль 1
Мінімальна кількість балів, що відповідає оцінці «3» помножена на кількість занять	12x 6 = 72
Мінімальна кількість балів за ІРС	8
Мінімальна кількість балів за ПМК	50
Мінімальна кількість балів яку може набрати студент за модуль	130

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

11.1 Нормативне забезпечення викладання дисципліни:

Законодавча база:

- Закон України «Про освіту»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

- Закон України «Про вищу освіту»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

- Закон України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу – <https://cutt.ly/ArUqCMFh>;

- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу – <https://cutt.ly/yrUqVPvn>;

- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять – <https://cutt.ly/jrUqBS36>;

- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти – <https://cutt.ly/3rUqMAbV>;

- Кодекс академічної доброчесності – <https://cutt.ly/FrUq1ljK>;

- Положення про запобігання академічному плагиату – <https://cutt.ly/MrUq6QAt>;
- Положення про порядок та умови обрання здобувачами освіти вибіркового дисциплін – <https://cutt.ly/srUwo6Ci>;
- Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти – <https://cutt.ly/SrUwp1ie>;
- Правила поведінки здобувачів освіти – <https://cutt.ly/ErUq72rZ>;
- Правила внутрішнього трудового розпорядку – <https://cutt.ly/UrUwiACe>.

Освітні стандарти МОН України:

Постанови КМ України "Про затвердження Національної рамки кваліфікацій" зі змінами (№ 686 від 11.06.2025)

- Постанови КМ України "Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти" (№ 1021 від 30.06.2024)
- Наказ МОН України № 973 від 09.07.2024 «Про внесення змін до стандарту вищої освіти за спеціальністю І 5 «Медсестринство» (бакалаврський рівень)» https://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/92652/
- Типова освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності І 5 «Медсестринство» <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada>
- Освітньо-професійна програма «Медсестринство» підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за галуззю знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення зі спеціальності І 5 «Медсестринство». <https://www.bsmu.edu.ua/osvita/edu-programs/>

11.2 Методичне забезпечення лекцій

- Конспекти лекцій, які охоплюють усі основні теми курсу, викладені структуровано та з урахуванням сучасних наукових підходів до менеджменту в охороні здоров'я.
- Презентації лекцій, що ілюструють ключові поняття, схеми, таблиці, приклади з практики, які допомагають студентам краще сприймати і запам'ятовувати матеріал.
 - Навчальний посібник для практичних занять.
 - Навчальний посібник для самостійної роботи студентів.
 - Наочні матеріали (діаграми, графіки, відеоматеріали), що демонструють процеси управління в медичній сфері, основи лідерства, етичні принципи та інші аспекти дисципліни.
- Інтерактивні матеріали (кейс-стаді, ситуаційні вправи), які застосовуються під час лекцій для активізації навчальної діяльності студентів.

11.3 Методичне забезпечення практичних занять:

Для ефективної організації та проведення практичних занять передбачено використання наступних матеріалів:

1. Методичні розробки практичних занять для викладача.
2. Методичні вказівки практичних занять для студентів.
3. Ситуаційні завдання.
4. Тестові завдання на платформі е-Освіта БДМУ та приклади тестів, складених відповідно до тематичних модулів дисципліни.
5. Навчальні відеоматеріали та презентації.
6. Навчальний посібник для практичних занять.

11.4 Методичне забезпечення самостійної роботи:

Для ефективної організації самостійної роботи студентів передбачено наступне методичне забезпечення:

1. Методичні вказівки для самостійної роботи.

2. Завдання для самостійної роботи студентів.
3. Підготовка студентами презентацій, есе, рефератів.
4. Контрольні запитання та тести для самоперевірки.
5. Інформаційні ресурси та електронні джерела.
6. Чек-листи та критерії оцінювання самостійної роботи

11.5 Методичне забезпечення проведення підсумкового контролю:

Підсумковий контроль засвоєння навчального матеріалу здійснюється за допомогою стандартизованих інструментів оцінювання, які відповідають програмним результатам навчання, та включає:

1. Перелік теоретичні питання до підсумкового модульного контролю.
 2. Ситуаційні задачі (кейс-методи)
 3. Тестові завдання для підсумкового контролю знань. Банки тестових завдань сформовані відповідно до підсумкового модульного контролю на Електронній освітній платформі e- Освіта БДМУ.
 4. Практичні завдання (оцінка сформованих вмінь та навичок).
- Загальна оцінка визначається сумарно за результатами виконання тестів, ситуаційних та практичних завдань.

11.6 Навчально-інформаційне та ілюстративне забезпечення

Для підтримки навчального процесу, формування ключових компетентностей та самостійної роботи студентів використовується таке навчально-інформаційне та ілюстративне забезпечення:

1. Електронні навчальні матеріали на Електронній освітній платформі БДМУ:
 - силабус навчальної дисципліни;
 - методичні вказівки до практичних занять;
 - завдання для самостійної роботи студентів;
 - ситуаційні задачі, тести, презентації;
 - форум для зворотного зв'язку з викладачем;
 - додаткові ресурси (посилання на нормативні документи, відеолекції, статті тощо).
2. Сайт кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я БДМУ;
 - актуальна інформація щодо дисципліни, оголошення;
 - рекомендовані джерела, інструкції, приклади оформлення робіт;
 - графік консультацій та графік навчального процесу.
3. Друковані і електронні підручники та навчальні посібники:
 - основні та додаткові джерела літератури, перелік яких наведено у списку рекомендованої літератури;
 - електронні версії навчальних посібників доступні в бібліотеці бдму та на платформі elibrary.
4. Презентаційні матеріали:
 - мультимедійні презентації до лекцій та практичних занять;
 - інфографіка, схеми управлінських процесів, моделі лідерства, стилі керівництва тощо.
5. Навчальні відеоматеріали:
 - відеоуроки та записані лекції викладачів;
 - демонстраційні відео з розбором кейсів, управлінських ситуацій, моделей поведінки лідера в медичному середовищі.
6. Стенди та наочність у навчальних аудиторіях кафедри

11.7 Навчально-технічне забезпечення

З метою забезпечення сучасного рівня викладання дисципліни та формування практичних компетентностей студентів, під час навчального процесу використовується наступне навчально-технічне обладнання:

1. Мультимедійне обладнання:
 - мультимедійні проектори для демонстрації презентацій, відеоматеріалів, візуалізації навчального контенту;
 - екрани для колективного перегляду матеріалів;
 - ноутбуки або персональні комп'ютери викладача з підключенням до мережі інтернет.
2. Аудіо- та відеоапаратура:
 - акустичні системи, мікрофони (при потребі для дистанційного навчання).
 - вебкамери, для запису та трансляції занять у дистанційному форматі.
3. Симуляційне обладнання (за потреби):
 - симулятори для моделювання управлінських рішень, тренінгів з лідерства або управління персоналом;
 - віртуальні ситуаційні кейси).
4. Навчальні моделі документів, організаційних структур, розпоряджень.
5. Доступ до локальної мережі та Інтернету
6. Обладнання для забезпечення академічної доброчесності.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

12.1 Основна (базова)*:

1. Біостатистика: підручник / Грузєва Т. С., Лехан В. М., Огнєв В. А. та ін.; за заг. ред. Грузєвої Т. С. Вінниця: Нова Книга, 2020. 384 с.
2. Громадське здоров'я: підручник / Грузєва Т. С., Лехан В. М., Огнєв В. А. та ін.; за заг. ред. Грузєвої Т.С. Вінниця : Нова Книга, 2022.
3. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів./В.Ф.Москаленко, О.П. Гульчій, Т. С. Грузєва та ін.; за заг. редакцією В.Ф.Москаленка - Вид. 3 – Вінниця: «Нова книга», 2013. – 560 с.
4. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я: підручник./В.Ф.Москаленко, О.П. Гульчій, Л.О.Литвинова та ін.; за заг. редакцією В.Ф. Москаленка - Київ: «КНИГА - ПЛЮС», 2010. – 328 с.
5. Організація охорони здоров'я в Україні. Навчальний посібник для студентів 6 курсу медичних факультетів. Власик Л.Й., Грицюк М.І., Навчук І.В., Чорненька Ж.А., Бідучак А.С. – Чернівці: Буковинський державний медичний університет, 2021. 180 с.

12.2 Допоміжна:

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ президента України від 30.09.2019 № 722/2019. Прийняття від 30.09.2019
<https://zakon.rada.gov.ua/go/722/2019>.
2. Біостатистика: навчально-методичний посібник / Бабієнко В. В., Мокієнко А. В., Левковська В. Ю. - Одеса : Прес-кур'єр, 2022. 180 с.
3. Kaplan, Inc. Step 1. Lecture Notes. Kaplan Medical, 2018. 2567 р. 3. Населення України. Демографічний щорічник. К.: Держкомстат України. (режим доступу: www.ukrstat.gov.ua).
4. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». Київ, 2020. 516 с.
5. Л.Й. Власик, Н.О. Рингач. Монографія. Основні неінфекційні захворювання: фактори ризику та технології запобігання - Чернівці: БДМУ, 2024.-166 с.

6. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я. Навч.посібник. – Вінниця: Нова книга, 2012 – 200 с.
7. Статистичний аналіз даних : навчальний посібник / Т. М. Паянок, Т. М. Задорожня. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 312 с.
8. Бондаренко Я.С. Посібник до вивчення дисципліни “Статистичний аналіз даних” / Я.С. Бондаренко, С.В. Кравченко. Д: Ліра, 2018. 40 с.
9. Oxford Textbook of Global Public Health, 6 edition. Edited by Roges Detels, Martin Gulliford, Quarraisha Abdool Karim and Chorh Chuan Tan. Oxford University Press, 2017. 1728 p.
10. Статистичний аналіз даних: навчальний посібник / Т. М. Паянок, Т. М. Задорожня. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 312 с.
11. Основи медичної статистики та проведення комп'ютерного статистичного аналізу даних статистичними програмами [Текст]: навч.-метод. посіб.: [у 4 ч.] Ч. 1: Порівняння середніх, дисперсійний аналіз / М. М. Корда, М. О. Кашуба. Тернопіль : ТНМУ: Укрмедкнига, 2021. 119 с.
12. Основи медичної статистики та проведення комп'ютерного статистичного аналізу даних статистичними програмами [Текст]: навч.-метод. посіб. : [у 4 ч.] Ч. 2: Кореляція та регресія / М. М. Корда, М. О. Кашуба. Тернопіль : ТНМУ :Укрмедкнига, 2022. 211 с.
13. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я: підручник./В.Ф.Москаленко, О.П. Гульчій, Л.О.Литвинова та ін.; за заг. редакцією В.Ф. Москаленка - Київ: «КНИГА - ПЛЮС», 2010. – 328 с.

12.3 Інформаційні ресурси:

- Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
- Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
- Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
- Національна медична бібліотека США – MEDLINE. www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
- Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net
- Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
- Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
- Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
- Журнал British Medical Journal www.bmj.com
- Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com